

III. díj

Kosztolányi Dezső Tehetséggondozó Gimnázium
Szabadka

Bakos Rebeka:

Van jogom, de még sincs
(esszé)

Szabadka, 2014. november 24.

Az idei év nyarán eltűnt, többszörösen fizikailag és szexuálisan bántalmazott, majd megölt két lány esete gondolkodásra és változtatásra készítette az embereket. Mindenki felmerült a kérdés hogy miért, hogy lehetséges, miért pont ők, valamint hogy ki és mi az oka a tragikus történéseknek. Számos ilyen esetről hallani, ez viszont mélyebben elmélkedésre ösztönzött, mivel az esetek azon a vidékeken, településeken történtek, ahol magam is megfordulok. A lokális dolgok jobban megérintik az embert, magához közelebbinek érzi őket, és ilyenkor eszünkbe jut, hogy ugyanez velünk is megtörténhet.

Az ilyen esetek okát nem egy emberben kell keresni, hanem a társadalmi közegben, amelyben a bántalmazó felnőtt. Egy olyan társadalomban, amelyben habár egyetemesek az emberi jogok, mégis olyan értékrendet hirdet, amely azok egyenlő élvezésének határait meglehetősen korlátozza. A nőkkel szembeni erőszak elleni hatékony fellépés állami kötelezettség kellene, hogy legyen. Ezen fellépés mértéke hűen mutatja, hogy az adott társadalomban (Szerbiában) mennyire tartják fontosnak a nemi egyenlőséget. Az államnak jogrendszerével és állampolgárainak nyújtott lehetőségeivel csökkentenie kellene a nemi megkülönböztetésből adódó hatalmi különbségeket. A nemek elleni erőszak megszüntetése – amely a nőkre jobban összpontosul – a nemek társadalmi egyenlőségének alapfeltétele.

Emberi jogainkat születéssel szerezzük, létünknel fogva megilletnek minket. Annak ellenére, hogy egyetemesek és mindenkire egyaránt érvényesek, mégis van valami, ami már születésünkkel előre meghatározhatja, milyen mértékben élvezhetjük azokat: a nemünk. Konkrétan a női nemről szólok írásomban, amely tagjai rendelkeznek ugyanazon emberi jogokkal mint a férfiak, viszont nemükből és társadalmi megítélésükből adódóan emberi jogaik tiszteletben tartása már kétséges. A társadalom nemi alapon hátrányosan diszkriminálhatja őket, olykor korlátozva ezzel az emberi méltóság, a személyi szabadság és személyi biztonság jogát.

A nőknek is ugyanolyan joguk van ott és akkor járni, ahol és amikor a férfiaknak, viszont egy nő sokkal kevésbé érezheti magát biztonságban az utcán. Ajánlják nekik, hogy ne járjanak egyedül sötét és elhagyatott területeken, különösen sötétedés után. Miért ne? Mert valami baj történhet. De mégis mi? Ahelyett, hogy az okát keresnék annak, hogy miért kell ilyen óvintézkedéseket tennünk, továbbra sem gondolnak bele abba az emberek, hogy olyan jogaink vannak megfogalmazva és érvénybe léptetve, amelyeket a társadalom a hátrányos nemi megkülönböztetéssel szinte érvénytelenné tesz, semmibe véve azokat. Miért nem a férfiakat szólítják meg? Miért van az, hogy a szexuális nevelésnek nem része az, hogy ha nemet mondanak valamire, akkor azt nem szabad. Miért sugallja minden reklám, és az egész média, hogy a nő fogyasztásra szánt termék, amit nyilvánvalóan a férfi fogyasztására szánnak? Ezek mind részei a nemi erőszak kultúrájának.

Nőként nekem is mint embernek jogom van szabadon járni-kelni, akkor amikor szeretnék,

ott ahol szeretnék. De nem tehetem, megkötve érzem magam olykor, még ha csak színházba is szeretnék este menni, muszáj felkeresnem valakit, akiben megbízom és elkísér – hiszen tisztában vagyok azzal, hogy vannak jogaim, de még sincsenek.

Szerbia Alkotmánya, amely az állam alapvető és legmagasabb szintű általános jogszabálya, az elején, a második részében taglalja az emberi jogokat.

A 23. szakasz így szól a személyiség méltóságáról: Az emberi méltóság sérthetetlen, mindenki köteles tiszteletben tartani és védelmezni – tehát az ember nem tárgy, önrendelkezése van. Más nem rendelkezhet felette, ez mindenkire érvényes, hiszen senkinek sincs több joga másnál. Emberi mivoltunkat tisztelet illeti.

25. szakasz: A testi és lelki épség sérthetetlen - ez a rövid mondat tömören megfogalmazza, hogy nincs jogunk más fizikai és pszichikai épségét megsérteni, tehát nincs jogunk mást semmilyen módon bántalmazni, kényszeríteni, fenyegetni testi és lelki épségével kapcsolatban.

Az erőszak elszennvedői sok esetben önmagukat hibáztatják a történetek miatt. De ami még rosszabb – a társadalom is őket hibáztatja. Ezek az emberek felelőtlenségükre hivatkozva, vagy arra, hogy túllőttek a célon, és biztosan olyan állapotban voltak, amelyben lehetetlen lett volna a baj elkerülése, magukat hibáztatják. Feltennem a kérdést, miért kell ilyenekre hivatkozni. Miért hibáztatnak adott esetben egy részeg nőt az őt érintő bántalmazásért? Hiszen ott volt a másik fél, aki kihasználva az áldozat állapotát, tette készen, az áldozat emberi méltóságát semmibeveve erőszakot alkalmazott vele szemben. Mégis a társadalom legtöbbször az elszennvedőt vonja felelősségre. Nem ismerik fel azt, hogy az áldozat más vagy mások emberi jogi jogsértésének és saját méltóságának mások általi porbatiprásának lett az áldozata.

Ez az, amin változtatni kellene. A jogi keretek adottak, viszont még a rendőrségnek is nehéz túljutni az áldozathibáztatáson.

A félelem és rettegés ami fellép a nőkben ha egyedül járnak este az utcán vagy elhagyatott környéken, híven mutatja jogaink valós állapotát. Felszabadító lenne a nők és minden gyengébb, sebezhetőbb ember számára, ha megélnék a napot, hogy saját környékük, településük, amelyben nappal bíznak és ahol szabadon járnak, éjjel is ezeket a lehetőségeket nyújtsa.

Közbiztonsági változtatásokra van szükség. Olyan változásokra, amelyek eredményeképp a rendvédelmi szervek határozottabban fellépnének a nemi alapon történő szélsőséges diszkrimináció ellen, és ahol az elkövetőt okolnák, nem pedig az elszennvedőt. Valamint a társadalmi attitűd változtatására is szükség van, ha az elkövetőt szemléljük.

Remélem, hogy a lányok halála nem pusztán megrázó sajtóhír marad, hanem arra ösztönzi az embereket, hogy átgondolják, miért is történhetett ez, és nem csak az áldozat szemszögéből, annak hibáztatásával, hanem a másik fél szemszögéből is. Vajon mi készítette erre az elkövetőt, miért érzi úgy, hogy ezt megteheti. Ha ezen elgondolkodunk, máris tettünk valamit a probléma

megoldása érdekében – felismertük, hogy az ezzel kapcsolatos általános nézőpont téves, és változtatásra szorul. Ezt a változtatást saját felismerésünk által is megvalósíthatjuk, még ha csak saját környezetünkben is, de mégis teszünk az ügy érdekében, ezzel előrelépést téve egy a mai társadalomban erősen jelenlevő probléma javulása felé.